

УДК: 378:37.011.3 051:78.087.68:781.2

ТКАЧЕНКО Марина Юріївна –
старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
e-mail: tkachenko.marina52@i.ua

РАДЮШНА Світлана Олександрівна –
старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
e-mail: tkachenko.marina52@i.ua

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СПІВАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ХОРМЕЙСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти державними документами передбачено систему концептуальних ідей і положень щодо підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів. У цьому контексті набирає актуальності питання професійної підготовки вчителів музичного мистецтва, як носіїв культури, здатних аналізувати художньо-соціальні явища, проектувати художні й смислові цінності мистецтва, сприяти розширенню загальної художньої ерудиції учнів, їх естетичному й творчому розвитку, формуванню ціннісних орієнтацій, застосовувати мистецтво для духовного розвитку учнів.

Кінцевим результатом підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва передбачається професійна компетентність, яка є показником якості виконуваної діяльності і уявляє собою важливе новоутворення особистості, що інтегрує різні якості і властивості людини, професійні знання та уміння. Компетентність учителя музичного мистецтва уявляє собою синтез різноманітних знань з теорії музичного мистецтва, мистецтвознавства, методики викладання предмету та досвіду практичної музично-освітньої діяльності.

Б. Гершунський стверджує, що в основі будь-якої компетентності лежить грамотність [3]. Грамотність – це категорія, що забезпечує людині певні стартові можливості та готує до подальшого збагачення і розвитку освітнього потенціалу особистості. Зважаючи на те, що провідною діяльністю вчителя музичного мистецтва є вокально-хорова робота, певної значимості в освітньому процесі підготовки фахівців даного напрямку набуває «співацька грамотність».

Як показує практика, в теперішній час, як українські, так і іноземні абітурієнти, мають низький рівень грамотності з основних

галузей музичного мистецтва: теорії музики, сольфеджіо, основ хорового виконання, вокальної техніки що позначається на якості хорового співу і негативно впливає на освітній процес. Виникає протиріччя, між високими вимогами до підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва і його низьким освітнім і художнім потенціалом. Таким чином, постає проблема створення нових технологій, що сприяють розв'язанню освітніх завдань, пошуку ефективних підходів до організації освіти майбутніх учителів музичного мистецтва з урахуванням існуючих реалій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психолого-педагогічній літературі накопичено чималий досвід з проблеми компетентності, яка була висвітлена у наукових працях Н. Бібік, Є. Бондаревської, Б. Гершунського, А. Хуторського та ін. У роботах цих авторів компетентність пов'язується з рівнем освіченості фахівця і його загальнокультурною компетентністю, а також розглядається як складна система, що включає знання, вміння, навички та професійно-важливі якості фахівця.

Питання професійно-педагогічної компетентності знайшли своє відображення у роботах В. Адольфа, Л. Васильченко, С. Годник, С. Гончаренка, О. Дубасенюк, М. Дяченко, П. Зеєра, І. Зимньої, Г. Козберг, Н. Кузьміної, А. Маркової, Л. Митіної, А. Хуторського, О. Пометун, Р. Шаповал та ін. Професійна компетентність майбутнього вчителя музики визначається об'ємом компетенцій, колом повноважень у сфері професійної діяльності, які визначають індивідуальний стиль роботи, спосіб досягнення освітньої мети, забезпечують якість та ефективність професійної діяльності. Поняття «компетенції» по-різному трактується вченими, ми спираємось на думку таких

авторів, як В. Бурназова, Н. Алмазова, І. Сібікіна, які розглядають компетенції як сукупність знань, умінь з провідних фахових дисциплін, що разом з ціннісними орієнтаціями, творчою діяльністю, індивідуальними характеристиками особистості складають внутрішню структуру компетентності. В основі кожної з компетенцій фахівця-музиканта лежить необхідний рівень грамотності.

Хорове мистецтво, як і будь-який інший вид мистецтва, має не тільки живий досвід, але і свою теорію, а так само методичну базу, що забезпечує високий рівень виконавства. Різні аспекти хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва відображено в роботах Г. Болгарського, М. Даниліна, А. Козир, В. Мініна, В. Попова, К. Птиці, П. Пігрова, В. Соколова, Г. Струве, П. Чеснокова, О. Юрлова та ін.

Аналізуючи поняття «грамотність» і «компетентність» дослідники (О. Гаврилова, Н. Гендіна) відзначають, що вони взаємопов'язані, але в контексті узагальнених результатів освіти спостерігається їх взаємопроникнення. Наприклад: функціональна грамотність «адекватна мінімальній компетентності»; через грамотність виражаються складові компетентності [2].

Дослідження наукової літератури показало, що термін «грамотність», як категорія освіти пройшов значний шлях еволюційного розвитку і сьогодні вчені пропонують градацію послідовних ступенів:

а) елементарна грамотність (уміння читати й писати), що відкриває доступ до інтелектуальної культури і дозволяє брати участь у відносно простих видах соціальної діяльності (О. Іншакова, Р. Лалаєва, Р. Левіна, І. Садовнікова, Л. Єфименкова та інші.);

б) базова загальнокультурна грамотність, яка забезпечує можливість оволодіння теоретичними основами професійної та іншої діяльності, засвоєння основ наук та інших знань про людину, природу, суспільство (В. Болгарін, О. Пометун, С. Троянська, С. Мельник);

в) функціональна чи практично зорієнтована грамотність, яка дозволяє зі знанням справи брати участь у різних видах діяльності, базується на успішному засвоєнні теоретичних знань, наявного практичного досвіду і готовності особистості чітко і кваліфіковано виконувати професійні завдання (С. Вершловській, О. Локшина, М. Матюшина, П. Фролова, Е. Херш);

г) творча грамотність, яка передбачає здатність до комплексної новаторської

діяльності, вміння створювати нове, збагачувати наявний досвід особистим внеском (М. Бернштейн, О. Дейнека, Д. Кардовський, М. Реріх, О. Соловійов, В. Фаворський, П. Чистяков, Б. Яковлев, О. Мурашко, А. Маневич та ін.) [11].

Співацька грамотність за своєю суттю є функціональною оскільки вона базується на знаннєвому фундаменті й орієнтована на якісну, кваліфіковану професійну діяльність. Ми розглядаємо її як інтегративну характеристику фахівця, що поєднує в собі особистісні характеристики майбутнього вчителя музичного мистецтва, музичні здібності, професійні знання, вміння та навички, які дозволяють грамотно опановувати музичні твори і спрямовані на практичну реалізацію професійної компетентності.

Елементарним рівнем співацької грамотності є «музична грамотність», яка в науковій літературі розглядається у «вузькому» та «широкому» смислі: перший, елементарний ступінь характеризується здатністю читати й осмислювати нотний текст (Б. Кременштейн, Е. Ліберман, Е. Макурєнкова, М. Румер, А. Щапов та ін.); більш високий ступінь характеризується володінням музичним тезаурусом (А. Нікітін, Е. Фінченко та ін.), який відображає обсяг і якість інформації, якою володіє наука про предмет свого дослідження [10].

Питання музичної грамотності висвітлюються в різних галузях науки. Філософсько-естетичні аспекти досліджувались у зв'язку з формуванням естетичної свідомості особистості (В. Мозгот, Б. Реймер і ін.), її духовного досвіду (Л. Масол, Ю. Очаківська, Л. Беземчук), а також розглядалися як інтегрована якість музичної культури особистості (О. Критська, А. Сохор, Л. Школяр). Педагогічні дослідження спрямовувалися на пізнавальну активність вчителя музичного мистецтва, розглядаючи її як єдиний творчий процес в якому відображається музична грамотність (М. Перельштейн, Н. Терентьєва, Л. Школяр, О. Критська та ін.). У мистецтвознавстві увага приверталася до музичної грамотності стосовно виконавських навичок (Н. Засімова), змісту виконавської майстерності (В. Білоус) та ін.

Теоретичні основи формування музичної грамотності проаналізовані в роботах О. Гаврилової, М. Давидова, В. Сумарокова, М. Назарової. Методичні основи музичної грамотності досліджені в роботах Г. Побережної, Т. Щериці, Л. Хлебнікової та ін.

Специфіка вокально-хорового мистецтва

передбачає наявність у фахівців певних вокальних умінь, які складають практичну частину співацької грамотності – це співацька постава, співацьке дихання, звукоутворення, артикуляція, інтонація, звуковедення, дикція. Методичні аспекти формування даних умінь широко висвітлені в роботах Д. Аспелунда, П. Голубєвої, Н. Гребенюк, Л. Дмитриєва, В. Ємельянова Т. Первушиної, С. Юдіна, Д. Огороднова та ін.).

Процес формування співацької грамотності майбутніх учителів музичного мистецтва, як освітньої категорії, яка має інтегративну структуру, повинен бути керованим, що вимагає осмислення методологічних підходів.

Метою статті є теоретичне обґрунтування методологічних підходів до формування співацької грамотності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі дослідження нами було визначено концепцію формування співацької грамотності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки, яку складають наступні методологічні підходи: особистісний, діяльнісний, системний, компетентнісний.

Особистісний підхід в науці розглядається як ключовий методологічний принцип дослідження, організації педагогічного процесу (зі специфічними цілями, змістом, технологіями), який орієнтований на розвиток і саморозвиток власне особистісних властивостей індивіда [8].

Проблемі розуміння сутності і використання особистісного підходу в освітньому процесі присвячено дослідження І. Беха, Є. Бондаревської, В. Давидова, А. Мудрика, В. Серікова, В. Сластьоніна та ін.). В рамках означеного підходу у вихованні передбачається опора на природний процес саморозвитку задатків і творчого потенціалу особистості, створення для цього відповідних умов [7].

Особистісний підхід у підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва орієнтований на природну сутність студента – соціальну, діяльнісну, творчу. Він дає змогу вибудувати освітній процес з урахуванням унікальності та індивідуальності кожної особистості, її мотивації, особистих потреб, інтелектуальної спроможності, музичних та вокальних здібностей, професійно орієнтованих знань і вмінь та спрямувати його на кінцевий результат, який передбачає досягнення рівня професійної компетентності.

Особистісний підхід являє органічну єдність з діяльнісним (А. Греков, В. Лазарев, А. Міщенко, В. Сластьонін, В. Серіков, Е. Шиянов та ін.). У психології категорію діяльності розглядають як поняття, яке описує цілеспрямовану, усвідомлену і мотивовану активність людини, так як саме в діяльності формуються і розвиваються здібності особистості, які характеризують людину як суб'єкта діяльності [5].

Структуру співацької діяльності уособлює наступна формула, складовими якої є: сприйняття еталона співоного звучання; вокально-слухове уявлення його; відтворення голосом; оцінка і самооцінка; усвідомлення його якісних характеристик і способу звукоутворення; повторне відтворення на репродуктивному рівні; повторне відтворення на творчому рівні; повторне відтворення в автоматизованому режимі. Співацька діяльність реалізується у сприйнятті творів музичного мистецтва, їх інтерпретацією та виконанням [9].

Впровадження діяльнісного підходу в процес хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає орієнтацію на особистість студента, його індивідуальність, рівень доузівської музичної підготовки, що дає можливість коригувати зміст і рівень складності навчального матеріалу.

Пріоритетність діяльнісного підходу визначається тим, що формування співацької грамотності здійснюється в системній єдності з придбанням психолого-педагогічних і спеціальних знань, умінь, навичок і практичного співоного і педагогічного досвіду, що дозволяють ефективно здійснювати педагогічне і виконавське спілкування, спрямоване на розвиток особистості, як студента, так і самого педагога; на самоактуалізацію і самоідентифікацію, суб'єктність як стрижневе особистісне утворення.

Сутність, структура педагогічної діяльності та її продуктивність виступають в якості найактуальніших питань педагогічної науки і практики. Науковий аналіз педагогічної діяльності ґрунтується на унікальності творчого підходу кожного педагога. При цьому найбільш перспективним прийнято вважати застосування принципів системного підходу до аналізу та побудови моделей педагогічної діяльності.

Ідея системного підходу (П. Анохін, М. Данилов, Ф. Корольов, Б. Ломов та ін.) в педагогічних дослідженнях почала застосовуватися в середині ХХ століття. Системний підхід являє собою методологічну

орієнтацію дослідження і викладання, ґрунтується на «аналізі об'єктів як систем, на сукупності елементів, пов'язаних взаємодією, які виступають як єдине ціле. Система завжди знаходиться в певному середовищі. «Системний підхід враховує ці зв'язки з оточуючими. Звідси друга вимога системного підходу – враховувати, що кожна система є підсистемою іншої, більшої системи, і навпаки – виділяти в ній менші підсистеми (елементи), які в іншому контексті самі виступають як системи» [6, с. 496].

Виходячи з визначення системи як сукупності безлічі взаємопов'язаних елементів, що утворюють певну цілісність, яка передбачає обов'язкову взаємодію елементів, системний підхід виступає не тільки в якості методологічної основи наукових досліджень, а й як інструментарій для раціонального оволодіння знаннями, їх осмислення, так як тільки якісне знання дає приріст особистості.

Теорія функціональних систем П. Анохіна є головним принципом системного підходу в фізіології (принцип цілісності організму). З позицій цієї теорії співацький процес аналізується як системно організуюча функція, як наслідок діяльності особливої освіти, сформованої організмом для здійснення саме цієї функції [4].

Реалізація системного підходу в процесі формування співацької грамотності дає можливість, з одного боку, проаналізувати основи вокальної методики з позицій системного підходу з метою формування відповідних знань, умінь і навичок, з іншого боку, використовувати системний підхід, як методологічний принцип, що сприяє проектуванню предметного змісту і шляхів ефективного його освоєння.

Впровадження основних положень теорії функціональних систем в педагогічний процес дає можливість студентам отримати уявлення про основні фізіологічні закономірності, які лежать в основі не тільки вокальної мови, а й організму як єдиного цілого.

Одним з інноваційних шляхів реформування професійної освіти в Україні є компетентнісний підхід. Методологія його розкрита в працях В. Бондар, О. Олексюк, О. Отіч, Г. Падалки, А. Хуторського та інших авторів. Проблемою удосконалення сучасної музичної освіти в концепції компетентнісного підходу займалися вчені: А. Козир, М. Михаськова, Г. Падалка, І. Полубояріна та ін. Специфіку впровадження компетентнісного підходу у процесі вокальної діяльності досліджували в своїх працях: Л. Василенко, О. Маруфенко,

Н. Овчаренко, Т. Ткаченко.

Компетентнісний підхід – загально визнаний в Україні підхід до навчання, який має забезпечити максимальне наближення основ майбутньої професії та спеціальності до організації та надання освітніх послуг на сучасному етапі. Компетентнісний підхід, на відміну від традиційного підходу до засвоєння готових наукових знань й алгоритмів конкретних видів діяльності, зорієнтований на розвиток суб'єкта й пов'язаний з культурою мислення, аналітичною рефлексією, самостійністю й відповідальністю людини за прийняття рішень у діалектичній єдності з духовно-моральними та ціннісними настановами особистості, незалежними від сфери й галузі їхнього застосування.

Перехід до компетентнісної моделі освіти передбачає відповідну результативно-цільову спрямованість й потребує нового розуміння поняття «зміст освіти», яке містить, крім сукупності навчальної інформації, ще й досвід відомих способів дій, досвід творчої діяльності, досвід емоційно-ціннісної діяльності. Відповідно до цього, трансформація змісту освіти повинна визначатися його відбором і структуруванням, які мають бути підкореними прикінцевому результативі освітнього процесу – набуттям компетентностей [1].

Суть хормейстерської підготовки в умовах компетентнісного підходу полягає у створенні ситуацій і підтримки дій, які можуть привести до формування певної компетенції. Проте ситуація має бути життєво важлива для індивіда, повинна нести на собі потенціал невизначеності, вибору, повинна бути адекватною культурному і соціальному досвіду студента. Введення компетентнісного підходу в освітній процес хормейстерської підготовки вимагає серйозних змін і в змісті навчання, і в здійсненні навчального процесу, і в практиці роботи педагога. Зміст матеріалу в середині предмета підбирається викладачем з орієнтацією на поступове формування співацької грамотності. Кінцевим результатом передбачається необхідна для професійної діяльності компетентність. Змінюються також і підходи до оцінки – в процедуру оцінювання включається рефлексія, спостереження за діяльністю студентів.

Форми і методи організації занять набувають діяльнісний характер, акцент робиться на навчання через практику, продуктивну роботу студентів, вибудовування індивідуальних навчальних

траскторій, використання міжпредметних зв'язків, розвиток самостійності студентів і особистої відповідальності за прийняття рішень.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, розглянуті методологічні підходи визначають основні наукові напрямки розвитку такого освітнього феномену, як «співацька грамотність», яка є провідною характеристикою і головним показником професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Враховуючи поступовий характер формування співацької грамотності подальші розвідки необхідно спрямувати на пошук ефективних інноваційних методів та визначення формувальних етапів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бойчук Ю. Д. Компетентнісний підхід як основа модернізації сучасної освіти / Бойчук Ю. Д. // Освітній простір. Глобальні, регіональні та інформаційні аспекти: наук. метод. журн. – Чернівці: Черемош, 2013. – Вип. 13. – С. 130–135.
2. Гаврилова Е. З. Формирование музыкальной грамотности в профессиональной подготовке студентов колледжа искусств: Автореф... канд. пед. наук: 13.00.02 / Е.З. Гаврилова. – Москва, 2012. – 161 с.
3. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века: в поисках практико-ориентированных образовательных концепций / Б.С. Гершунский. – М.: Совершенство, 1998. – 608 с.
4. Кокун О. М. Психофізіологія / О. М. Кокун. – К., 2006. – 181 с.
5. Немов Р. С. Психология: В 2-х кн. Кн.1. Общие основы психологии / Р. С. Немов. – М.: Просвещение: Гуманитарный издательский центр Владос, 1994. – 572 с.
6. Новейший философский словарь / В. А. Кондрашов, Д. А. Чекалов, В. О. Конорулина; под общ. Ред. А. П. Ярещенко.– Изд. 2-е – Ростов-н/Д: Феникс, 2006. – 789 с.
7. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. Види педагогічних технологій: [Електронний ресурс] / Л. В. Ортинський Режим доступу: http://pidruchniki.com/17190512/pedagogika/vidi_pedagogichnih_tehnologiy.
8. Сенько Ю. В. Гуманитарные основы педагогического образования: курс лекций / Ю. В. Сенько. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 240 с.
9. Сіренко Т. М. Щодо формування вокальної культури студентів вокалістів / Т. М. Сіренко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – № 18 (277). – Ч. II, 2013. – С. 101–110.
10. Ткаченко М. Ю. Теоретичні засади формування співацької грамотності майбутніх учителів музичного мистецтва / М. Ю. Ткаченко. //

Наукові записки. Серія: педагогічні науки. – Кропивницький. – 2018. – №170.– С. 17–25.

11. Фесенко Г. А. Підвищення фінансової грамотності населення як педагогічна проблема / Г. А. Фесенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова. Серія №5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 50: збірник наукових праць. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 259–264.

REFERENCES

1. Bojchuk, Yu. D. (2013). *Kompetentnisnij pidxid yak osnova modernizacii suchasnoї osviti*. [Competency approach as a basis for the modernization of modern education]. Chernivci.
 2. Gavrilova, E. Z. (2012). *Formirovanie muzykalnoj gramotnosti v professionalnoj podgotovke studentov kolledzha iskusstv*. [Formation of musical literacy in the professional training of college students]. Moscow.
 3. Gershunskij, B. S. (1998). *Filosofiya obrazovaniya dlya XXI veka: v poiskax praktiko-orientirovannyx obrazovatelnyx koncepcij*. [The philosophy of education for the XXI century: in search of practical-oriented educational concepts]. Moscow.
 4. Kokun, O. M. (2006). *Psixofiziologiya*. [Psychophysiology]. Kyiv.
 5. Nemov, R. S. (1994). *Psixologiya*. [Psychology]. Moscow.
 6. Novejšij filosofskij slovar (2006). [The newest philosophical dictionary]. Rostov-n/D.
 7. Ortinskij, V. L. (2009). *Pedagogika vishhoї shkoli. vidi pedagogichnix tehnologij*. [Pedagogy of high school. Kinds of pedagogical technologies]. rezhim dostupu: http://pidruchniki.com/17190512/pedagogika/vidi_pedagogichnih_tehnologiy.
 8. Senko, Yu. V. (2000). *Gumanitarnye osnovy pedagogicheskogo obrazovaniya: kurs lekcij*. [Humanitarian bases of pedagogical education: course of lectures]. Odesa.
 9. Sirenko, T. M. (2013). *Shodo formuvannya vokalnoї kulturi studentiv vokalistiv*. [Concerning formation of vocal culture of students of vocalists]. Lugansk.
 10. Tkachenko, M. Yu. (2018). *Teoretichni zasadi formuvannya spivackoї gramotnosti majbutnix uchiteliv muzichnogo mistectva*. [Theoretical foundations of formation of singer's literacy of future teachers of musical art]. Kropivnickij.
 11. Fesenko, G. A. (2014). *Pidvishhennya finansovoї gramotnosti naseleennyja yak pedagogichna problema*. [Increasing financial literacy of the population as a pedagogical problem]. Kyiv.
- ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ**
РАДЮШНА Світлана Олександрівна – старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Наукові інтереси: інноваційно-орієнтована підготовка майбутніх фахівців мистецького спрямування.

ТКАЧЕНКО Марина Юрївна – старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Наукові інтереси: інноваційно-орієнтована підготовка майбутніх фахівців мистецького спрямування.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

RADYUSHINA Svitlana Oleksandrivna – Senior Lecturer of the Department of Conducting-Choral Training of South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky

Circle of scientific interests: innovative-oriented training of future specialists of artistic direction.

TKACHENKO Marina Yurievna – Senior Lecturer of the Department of conducting-choral training of South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky

Circle of scientific interests: innovative-oriented training of future specialists of artistic direction.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2019 р.

УДК 001.891:378.015.31:7 – 057.875

ЦИГАНЮК Люція Ігорівна – старший викладач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Хмельницької гуманітарно педагогічної академії
<https://orcid.org/0000-0002-0998-9906>
 e-mail: Tsiganuk46lyutsiyka@gmail.com

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ У СВІТЛІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Серед проблем музичного навчання у вищій школі однією із пріоритетних є формування художньої свідомості студентів, яка стає необхідною умовою для розвитку їхніх художніх смаків, потреб та ідеалів, формує творче ставлення особистості до світу й мистецтва, визначає моральні цінності, а також забезпечує духовний розвиток, саморозвиток і самореалізацію особистості. Формуючи свідомість студента, викладач розвиває його мислення, уяву, увагу, пам'ять, формує потреби та цілі, мотивацію, а також волю, яка в контексті свідомості є усвідомленим бажанням. Художня свідомість пов'язана з емоційно-почуттєвою сферою людини, її художніми і творчими здібностями в різних видах діяльності, тому ця проблема – одна з найскладніших у сучасній науці і потребує більш детального вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-практичною розробкою сутності поняття художньої свідомості у філософському контексті займалися такі науковці: М. Бахтін, Г. Гегель, А. Лосев, М. Хайдеггер, К. Ясперс, в естетичному – Д. Благий, М. Бровко, Т. Домбровська, Н. Карпова, Н. Киященко, О. Кривцун, Л. Сморг, у психологічному аспекті питання свідомості вивчали: П. Анохін, А. Асмолов,

Ф. Базеян, Л. Виготський, Л. Закс, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, А. Спіркін, В. Петрушин та інші, але зміст цього поняття до кінця не вивчено.

Метою статті є аналіз сучасних наукових досліджень з питань формування художньої свідомості майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема вивчення художньої свідомості цікава для науковців, які працюють у різних галузях знань, як-от: філософія, психологія, кібернетика, релігія та мистецтвознавство, тому ми будемо розглядати її в межах базисного уявлення про свідомість, її сутність та структуру.

Уявлення про свідомість уперше виникло у філософії і досі є одним із основних її понять. Бажання науковців різних часів розкрити феномен свідомості привело до виникнення найрізноманітніших тлумачень. Представники ідеалізму вважали свідомість активним початком матерії та наділяли її надматеріальним, надприродним характером. Вони, у своєму тлумаченні свідомості, розуміли її відокремлено від людини і природи, надавали їй самостійного, незалежного субстанціального існування. У їхньому розумінні свідомість не стосується мозку, а має надприродне, фантастичне походження [13].